

FÖRETAGAROMBUDSMANNEN
Den Nya Valfärden
Box 5625
114 86 Stockholm
Tel 08-545 038 10
Fax 08-611 35 62
E-post: fo@dnv.se
Hemsida: www.dnv.se

Utredning
Datum: 2001-12-19
Ärendenr: FO-2001-019
Se även utredning

Företag bestraffas för friskvård

Sammanfattning

Mercatus Engineering AB i Vimmerby har på några år sänkt sjukfrånvaron från fem procent till 0,5 procent genom förebyggande friskvård. Entusiasmerad av sina egna framgångar beslöt företagsledningen att införa en "Friskvårds- och kompetenscheck" värd 15 000 kronor som var och en av de anställda skulle få. Men innan checken hann införas gjorde Skattemyndigheten revision. Mercatus fick betala nästan 50 000 kronor i arbetsgivaravgifter på hälsomassage till de anställda. Dessutom förklarade skattemyndigheten att det troligen skulle bli arbetsgivaravgifter och förmånsbeskattning för en del av den planerade checken.

Företagarombudsmannen menar att stort godtycke råder i frågan om vad som ska vara avdragsgillt när det gäller ett företags kostnader för sådant som gynnar både företaget och en anställd. Vidare anser Företagarombudsmannen att det just när det gäller åtgärder mot hög sjukfrånvaro är extra orimligt att vägra företag att dra av kostnaderna eftersom staten så målmedvetet försöker få arbetsgivarna att ta ansvar för de anställdas hälsa.

Fallet

Mercatus Engineering AB i Vimmerby sysslar med återvinning och rening av industriellt processavfall. Företaget har 18 anställda. För några år sedan hade Mercatus fem procents sjukfrånvaro. Enligt företagets VD, Kristina Alsér, kostade frånvaron företaget närmare en miljon kronor om året. Företaget beslöt att göra något åt saken.

Idag satsar Mercatus stort på att de anställda ska trivas, utvecklas och må bra i arbetet. "På Mercatus är personalen företagets viktigaste resurs", står det i ett företagsdokument. "Medarbetarna skall känna trygghet, stor gemenskap och trivsel på arbetet. Personlig utveckling, engagemang och eget ansvar är våra verktyg. Nya möjligheter ges med kompetensutveckling och individuella kompetenscheckar. Arbetsmiljöarbete samt hälso- och friskvård ingår som en naturlig del i verksamheten."

"Mercatuspaketet" för bättre hälsa omfattar ett grundpaket, som

bland annat innehåller årlig hälsokontroll, fri frukt, yrkesanknuten rehabilitering vid arbetsskador, avvänjningsprogram vid tobak/alkohol- och missbruksproblem, personligt utformade arbetsplatser och fräscha snittblommor. Vidare är avsikten att införa en "friskvårds- och kompetenscheck" värd 15 000 kronor per anställd. Femton procent av beloppet ska öronmärkas för individuell friskvård, till exempel massage, årskort i simhall, ridning, skidåkning, orientering. Resten ska användas för individuell kompetensutveckling inom vars och ens yrkes- och arbetsroll. Avslutningsvis ingår "gemensamma aktiviteter" i paketet, till exempel teambuilding med hälsoavsnitt, sommaraktivitet, "alle man ut-dag" på våren.

Friskvårdsarbetet har fungerat. Sjukfrånvaron har sjunkit till 0,5 procent. Sänkningen av sjukfrånvaron har därmed medfört besparingar på cirka 900 000 kronor om året för Mercatus. Men besparingen har inte kommit gratis. Kristina Alsér beräknar att Mercatuspaketet hittills kostat omkring en halv miljon kronor per år.

Mercatus framgångar har uppmärksammats av Korpen Svenska Motionsförbundet, som tillsammans med Cancerfonden och Folkhälsoinstitutet driver kampanjen "Sätt Sverige i rörelse". Bakgrunden är att regeringen har utlyst 2001 till ett "fysiskt aktivitetsår". Inom ramen för Korpens kampanj har Mercatus "hälsodiplomerats" för sina insatser.

Under 2001 har Mercatus utsatts för revision av Skattekontoret i Vimmerby. I sin revisionspromemoria konstaterar skattekontoret att ett hälsoterapiföretag under kalenderåret 2000 givit de anställda hälsomassage för 89 050 kronor och under första halvåret 2001 masserat för 57 875 kronor. Skattemyndigheten menar att dessa behandlingar är "av den karaktär att skattefrihet inte föreligger" och påför därför arbetsgivaravgifter om sammanlagt närmare 50 000 kronor. Något förmånsvärde har inte påförts personalen eftersom myndigheten anser att "det är omöjligt att utreda vilka anställda som fått vad i form av behandlingar".

Skattekontoret manar Mercatus till försiktighet när det gäller den föreslagna friskvårdschecken: "Med införande av friskvårdschecken krävs omdisponeringar i bokföringen för att kunna särskilja skattefria och skattepliktiga förmåner". I klartext betyder detta att bolaget och de anställda med nuvarande lagstiftning inte kan räkna med att checken blir avdragsgill fullt ut.

Kristina Alsér vill ta strid för Mercatus rätt att satsa på de anställdas hälsa. "Det är inte rimligt att staten satsar miljontals kronor på kampanjen Sätt Sverige i rörelse och sedan straffar bolag som gör som staten vill", säger hon. "Man kan ge hur mycket service som helst till en maskin utan att myndigheterna bråkar, men när man försöker ge service till en anställd blir det stopp. Det är konstigt för ett bolag som vårt, där de anställda är viktigare än maskinerna."

Företagarombudsmannen har vid en kontroll med auktoriserade revisorer kunnat konstatera att praxis när det gäller avdrag för förebyggande hälsovård varierar. Skattekontoret i Vimmerby tycks ha gjort en strängare tolkning av reglerna (se faktaruta) än flera

andra skattemyndigheter.

Skattekontoret i Vimmerby har beretts möjlighet att yttra sig i ärendet och bland annat framfört följande: "Skattekontoret delar den uppfattning som VD Kristina Alsér ger uttryck för nämligen att skattelagstiftningen inte riktigt hänger med i den strukturförändring som nu händer på arbetsmarknaden... personalen blir företagets viktigaste resurs i stället för maskinen... Människan (den anställde) drabbas av andra mera komplexa symtom än när nuvarande skattelagstiftning på detta område stiftades. I detta läge krävs... förändringar... för att kunna minska det ökande ohälsotalet."

Företagarombudsmannens bedömning

Företagarombudsmannen är en privat grupp som inom ramen för Stiftelsen Den Nya Valfärden verkar för ett bättre företagarklimat i Sverige.

- När det gäller avdragsrätt för sådant som gynnar både företaget och en anställd råder stort godtycke, säger Företagarombudsmannen. Kurser och utbildningar, till exempel, är nästan undantagslöst avdragsgilla i företaget och föranleder inte någon förmånsbeskattning hos den anställde. Bilkörning, däremot, betraktas rutinmässigt som en privat förmån för den anställde om en anställd kan ha haft aldrig så liten nytta för egen del av saken (se exempelvis FO-01-017). Vidare finns mellanfall där lagstiftaren rekommenderar avdragsrätt i bolaget men ingen förmånsbeskattning för den anställde (som i det aktuella fallet; se faktaruta). Detta godtycke blir desto mer uppenbart i takt med att medarbetarna börjar betraktas som företagets främsta resurs och att det som är bra för den anställde anses bra för företaget och vice versa.

- När det gäller just friskvård är det särskilt angeläget att lagstiftningen anpassas till de nya förhållandena inom arbetslivet, fortsätter Företagarombudsmannen. Staten lägger allt större del av ansvaret för de anställdas sjukskrivning på arbetsgivaren. Då är det rimligt att företagen också får möjligheter att utan beskattning utveckla nya sätt att hantera detta ansvar.

- Även i detta fall råder stort godtycke, avslutar Företagarombudsmannen. Om ett storföretag har egen massör anställd som behandlar den övriga personalen blir det aldrig tal om extraavgifter på massagen. Som så ofta annars är det de mindre företagen och deras anställda som drabbas hårdast av skattelagarna.

I Företagarombudsmannens behandling av ärendet deltog Tommy Adamsson, Monica Werenfels-Röttorp, Lars I Jansson, Camille Forslund, Nils-Eric Sandberg, Edward Waller, Patrik Engellau, Clas Nordström.

Proposition om beskattning av fri hälso- och sjukvård samt vissa andra förmåner (1994/95:182, 4.4 Rehabilitering):

"Det är angeläget att förebyggande behandlingar och arbetslivsinriktad rehabilitering sätts in tidigt för att få lägre sjukfrånvaro och i förlängningen minska utslagningen i arbetslivet. I detta arbete har inte minst arbetsgivaren ett stort ansvar. Det är på arbetsplatsen som man lättast upptäcker tecken på skador och ohälsa. Det är därför angeläget att skattereglerna förtydligas och att avdragsrätten i viss mån utvidgas. Som utredningen föreslagit bör avdrag därför medges för förebyggande behandling och rehabilitering...

Om arbetsgivaren skall uppmuntras att ta ett större rehabiliteringsansvar än vad som åligger honom enligt lag får denna strävan inte motverkas av förmånsbeskattning hos den anställde...

Det finns därför flera skäl till att avdragsrätten även fortsättningsvis bör vara begränsad medan förmånen undantas från beskattning."

[Se även pressmeddelande](#)